

Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enw(au) cyntaf		0

TGAU – **NEWYDD**

3570ND0-1

Z22-3570ND0-1

DYDD LLUN, 6 MEHEFIN 2022 – BORE

**IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL,
A GOFAL PLANT**

**UNED 3: Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant yn yr
21ain Ganrif**

1 awr 30 munud

I'r Arholwr yn Unig		
Cwestiwn	Marc Uchaf	Marc yr Arholwr
1.	3	
2.	3	
3.	8	
4.	14	
5.	12	
6.	15	
7.	16	
8.	9	
Cyfanswm	80	

3570ND01
01

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du. Peidiwch â defnyddio beiro gel na hylif cywiro.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Os nad oes digon o le, defnyddiwch y tudalennau parhad yng nghefn y llyfryn, gan wneud yn siŵr eich bod chi'n rhoi'r rhif cywir ar bob cwestiwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

80 yw cyfanswm nifer y marciau sydd ar gael.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad clir a threfnus yn eich atebion.

Bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig, gan gynnwys defnyddio atalnodi a gramadeg yn briodol, yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn **8**.

Atebwch **bob** cwestiwn.

1. Ticiwch (✓) y blwch wrth ymyl pob gosodiad i nodi a yw'n **gywir** neu'n **anghywir**. [3]

Gosodiad	Cywir	Anghywir
(i) Mae'r rhaglen <i>Newid am Oes</i> wedi'i chynllunio i helpu teuluoedd i fwyta'n dda, symud mwy a byw'n hirach.		
(ii) Mae'r rhaglen <i>5x60</i> wedi'i chynllunio i wneud yn siŵr bod unigolion yn gorffwys digon rhwng gweithio a chwarae.		
(iii) Mae'r <i>Canllaw Bwyta'n Dda</i> yn dangos faint o'r hyn rydyn ni'n ei fwyta ddylai ddod o bob grŵp bwyd er mwyn cael deiet iach a chytbwys.		

2. Mae'r WHO (neu SIB yn Gymraeg) yn asiantaeth arbenigol i'r Cenhedloedd Unedig sy'n ymwneud ag Iechyd Cyhoeddus Rhyngwladol.

- (a) Nodwch beth mae'r llythrennau 'WHO' yn sefyll amdano. Gallwch chi ateb yn Gymraeg neu yn Saesneg. [1]

.....

- (b) Amlinellwch beth yw diffiniad y WHO o iechyd. [2]

.....

.....

.....

.....

3. Mae llawer o fentrau'r Llywodraeth yn ceisio cefnogi'r system iechyd a gofal cymdeithasol a gofal plant yng Nghymru.

(a) Amlinellwch **un** o egwyddorion Gofal Iechyd Darbodus. [2]

.....

.....

.....

.....

(b) (i) Nodwch **un** rhaglen gweithgarwch corfforol (*physical activity programme*). [1]

.....

(ii) Esboniwch beth yw pwrpas y rhaglen rydych chi wedi'i henwi. [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Mae Elis yn 3 oed. Mae'n mynd i'r feithrinfa, ac mae ganddo nam ar ei glyw (*hearing impairment*).

(a) Trafodwch y ffyrdd mae'r feithrinfa'n gallu hybu cydraddoldeb a chynhwysiant i Elis. [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(b) Disgrifiwch sut mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2017 yn ceisio cefnogi plant fel Elis. [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(c) Disgrifiwch **ddau** rwystr fyddai'n gallu wynebu unigolion sydd â nam ar y clyw pan fyddan nhw'n mynd i apwyntiad yn yr ysbyty. [2,2]

(i) .....

.....

.....

.....

(ii) .....

.....

.....

.....

3570ND01
05

5. Mae Emma yn 12 oed. Yn ddiweddar, mae athro Emma wedi dechrau pryderu am newid yn ymddygiad Emma.

(a) Rhestrwch **dri** arwydd o gam-drin posibl mewn plant.

(i) ..... [1]

(ii) ..... [1]

(iii) ..... [1]

(b) Esboniwch sut dylai ysgol ddelio ag achos lle mae amheuaeth bod disgybl yn cael ei gam-drin. [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(c) Enwch ac amlinellwch **un** enghraifft o ddeddfwriaeth bresennol sydd wedi'i llunio i amddiffyn plant a hybu eu hiechyd a'u llesiant.

(i) Enw ..... [1]

(ii) Amlinelliad [2]

.....

.....

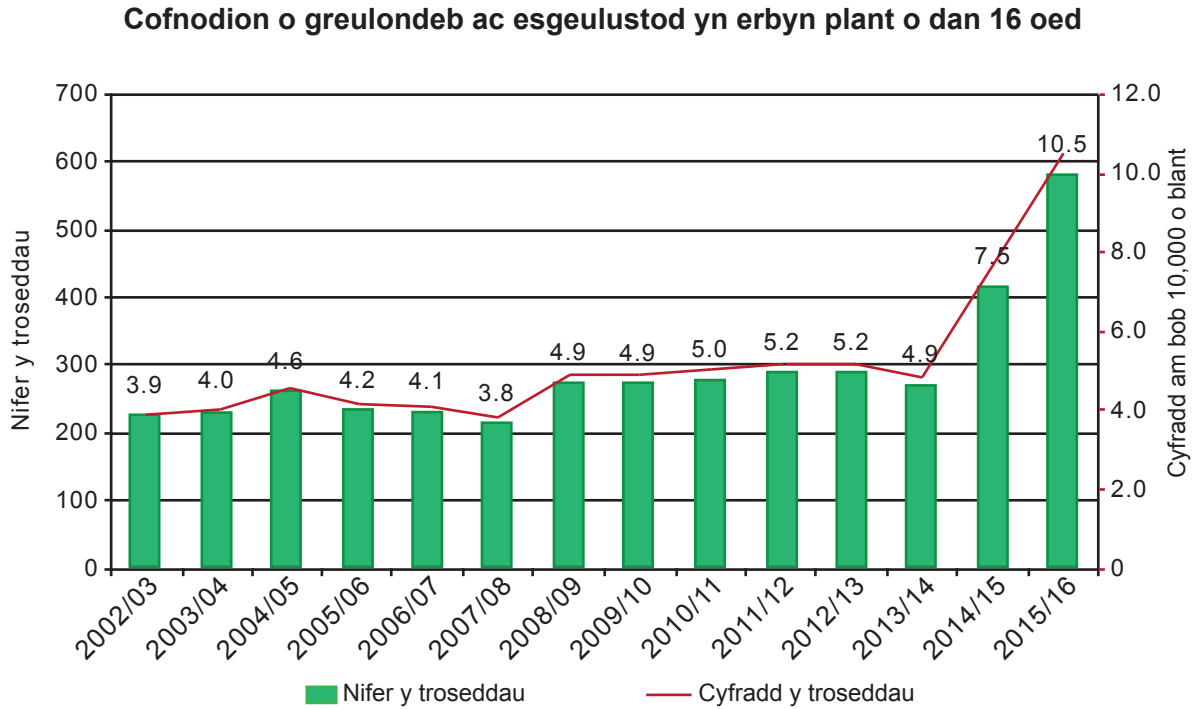
.....

.....

TUDALEN WAG

6. Mae llawer o faterion yn effeithio ar iechyd a llesiant unigolion yng Nghymru.

Mae'r graff isod yn dangos cofnodion o greulondeb ac esgeulustod yn erbyn plant o dan 16 oed.

- (a) Astudiwch y graff uchod. Yn y tabl isod, nodwch a yw pob gosodiad yn **gywir** neu'n **anghywir**.

[1,1]

Gosodiad	Cywir/Anghywir
(i) Rhwng 2008 a 2010, roedd y cofnodion o greulondeb ac esgeulustod yn erbyn plant o dan 16 oed wedi aros yr un peth.	
(ii) Yn 2005/2006, roedd y cofnodion o greulondeb ac esgeulustod yn erbyn plant o dan 16 oed ar eu lefel isaf.	

(b) Gan ddefnyddio'r graff, disgrifiwch y patrymau yn y cofnodion o greulondeb ac esgeulustod yn erbyn plant o dan 16 oed.

[3]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(c) Disgrifiwch beth yw ystyr:

(i) Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (*Adverse Childhood Experiences: ACEs*). [2]

.....

.....

.....

.....

(ii) Ecsbloetio

[2]

.....

.....

.....

.....

- (ch) Trafodwch sut byddai profi creulondeb ac esgeulustod yn ystod plentyndod yn gallu effeithio ar iechyd a llesiant unigolion drwy gydol eu cylchred bywyd (*lifecycle*). [6]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. (a) Esboniwch sut mae'r materion cyfoes canlynol yn effeithio ar ddarparu iechyd a gofal cymdeithasol a gofal plant cynaliadwy (*sustainable*) yng Nghymru:

- (i) Gordewdra [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ii) Poblogaeth sy'n heneiddio (*ageing population*)

[5]

Arholwr
yn unig

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(b) Esboniwch sut mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ceisio cefnogi system gynaliadwy ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol a gofal plant yng Nghymru.

[6]

Arholwr
yn unig

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 8. Trafodwch pa mor bwysig yw deddfwriaeth a pholisïau cenedlaethol presennol o ran cydnabod (*recognising*) a chefnogi'r iaith Gymraeg a diwylliant Cymru. [9]

Arholwr
yn unig

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DIWEDD Y PAPUR

Trowch y dudalen.

Parhad yn unig.

Dotted lines for writing.